

حکایه

قیرمیزی^۱

• غفور امامی زاده

اوشاقلارین دؤردو ده آیاغا دوردو. من دالاریندا اوتوروب اؤزومو گیزلتمدیم. حسن بئچه نی ایگیرمی متره قاباقدا الینده توتوموشدو. افشینین اشاره سی ایله بوشلادی. بئچه نی چاغیرماق اوچون فیش چالدیم. سسیمی ائشیدینجه اوزون قیرمیزی بوینونو یان-یؤره سینده گزدیردی. ایلك دؤنه ایدی سسیمی ائشیدیردی، اؤزومو گؤرموردو. یاواش-یاواش سسه دوغرو گلینجه آدینی چاغیردیم: "قیرمیزی، قیرمیزی!"

بیلیردیم، هاردان اولسا، گزیب منی تاپاجاق. بوینونون توکو بیز-بیز اولموشدو، اورکموشدو. افشین دئدی: "بیر ذره اؤزونو گؤسترسن اودوزوبسان ها". گینه فیش چالدیم. آددیم- آددیم سسیمی ایزله ییردی. اوچ متیرلیگیمه چاتدی. چوروک نادرین آیاقلارینین آراسیندان باشیمی گؤردو. دؤور ووروب منه طرف قاچدی. اوستومه آپانندی. قوجاغیما آلیب پییگیندن اؤپدوم. گونشین ایشیغی آلتیندا پارلایان اوزون قیرمیزی توکلرینی سیغاللادیم. چوروک نادره طرف الیمی اوزاتدیم:

"چؤپله گل سین گؤرک پولو؛ بی ده سن اولاسان من ن شرط وورمایاسان."

حسن آرایا گیردی:

"من ن ده شرط ووروسان؟" دئدی. "دؤیوشدورک بئش دیقاییجان لار خوروزومون قاباغیندا دورا بیلسه، سن اودوبسان."

^۱ بو حکایه دؤردونجو اولوسلار آراسی کاشغرلی محمود حکایه یاریشماسی ایران-آذربایجان آلتیندا بیرینجی لیگی قازانمیشدیر. حکایه، دانیشیق دیلینده یازیلدیغی اوچون، دیلینه توخونولمامیشدیر.

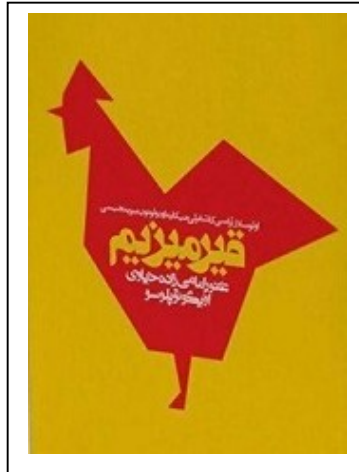
"یوخ" دئدیم. "هله بو دوققوز آیلقدیر؛ قوی یئکلکسین دئیرم عمین کتده نه ساتیر" دئییه اوزاقلادیغیمدا، تر- بوکوک مینلیگی جیبیمه باسیردیم.

نادر آریق قارا گنده ایدی. همه شه الی نین ایچی، ترلی اولوردو. بو آدی بیلیمیم کیم هاچان اوستونه قویموشدو؟ شاید اونا گوره ایدی کی، جیبینده اولان هر شئی ازیک- بوزوک ایدی. ائله بو ترلی اللریله ایدی کی، محله ده کی اوشاقلارین هامیسینی قیدامیشدی. بو ایل بایرامدا ییغدیغیم بایراملیغین هامیسینی گول پیچلا باژئلده اوتموشدو. بیر آیاجان گنده نی گؤرنده ایستیردیم یاپیشیب خیرتدگیندن بوغام. او شاخ پوللارین هامیسی ایندی چوروک جیبلرینده کیفسه میشدی. آخیردا دا بوراما وئردی؛ گول پیچ اوینایاندا یاریجان بیر ائششک آریسینی قانادیندان یاپیشیب، گول یئرینه اووجونا قويدوم. الینی یوماندا ائله بنگیلده دی کی، ینکه قارداشی قادر هؤوللو- هؤوللو قاپیلارینی آچیب ائشیکه چیخدی. قورخومدان قاچیب ائویمیزه تپیلدیم. ایکی قارداش گلیب، داش قالمادی چیربیدیلار قاپیمیزا.

ائوده رضا حیرصله اوزومه باخدی:

"گئنه چؤلده بیرینن بوغوشوبسان هه؟ کؤپگین گنده سی سنون حسابووو الووه وئرم!"

هله بیچه-بیچه دوروب حیط قاپیسینا گئتدی. قاپینی آچجاق همن، آغینا- بوزونا باخامدان ایکی قارداش اوستونه یومولدولار. دوروب قورخا - قورخا باخماقدان سونرا رضانین حیرصلی - حیرصلی گلیب منله حسابلاشماغینی گودمکدن باشقا هئچ بیر ایش الیمدن گلمیردی. قونشولار حیطه تۆکولوب آرالاشدیردیلار. رضانین بورنوندان قان آخیردی. کؤینگینی نین اوزرینده شاطیر احمدین آرالایاندا اونلو اللری نین ایزلری

قالمیشدی. آرا بوشالدى. رضا حیط قاپیسینی باغلادی. پیله لردن اوسته چیخارکن تله سیک آددیملاری نین گوبولتوسو اوتاغا دولدو. نهم ائوده یوخ ایدی، باجیمین اتگینه ساریلدیم.

نهم گیل گلینجن ایشینی قورتاریب زئرمی یه گئتمیشدی. اونلاردان یئدیگی نین نئچه قاتینی منه یئدیرتدی. بیلیردیم زئرمیده سیگار چکیر. آخشام نهم کؤینگیمی یوخاری چکیب کوره گیمده کی چوبوغون ایزلرینی گؤردویونده آغلادی. آغام حیرصلنمیشدی:

"اده سفئه، گنده گل گؤروم نه حقین اوشاغی بو گونه سالیسان!" قولاغی نین دیبینه بیر افسری شیلله گئیدیردی. فالخیب آغامین باشینا باغیردی:

"بوننان بئله حقين يوخدو منه شيلله ووراسان؛ بيلدون؟ بو دا اوشاقدى تربيت ائله ييب سيز؟ اينديدن دوشوب آرايلىق لاتلارينان آياق اولوب؛ صباح دا قشخ قومارباز اولار." يادىما گلن ايلك دؤنه ايدى، آغامين اوزونه دوروردو. لامپين ايشيغى آلتيندا اوز- اوزه دورموشدولار. ايلك دؤنه ايدى رضائين هيكليني آغامدان اوجا، سسينى ايسه گور گوروردوم. آتامين سسى تيتيره ييردى. اورگيم سيخيلدى؛ آغزىمى آچيب باغيرديم:

"سن ده قىزباز" قورخماسايدىم قالانيندا دئيه جكدىم: "سيگارى"

صباحىسى گون ايدى، آتام منى سئوينديرسين دئيه، اليني چيگنيمه قويدو: "سنه بير جنگى خوروز آلاجييام" دئدى. سئوينديگيمدن قوجاغينا آپاندىم.

حيطده كى اريك آغاجى نين ديبينده چوروك نادردين اوددوغوم مينليگين گوشه لريني صافالديرديم. قيرمىزىم ياواشدان اليمه ديمدك ووردو. آجميشدى، ناهاريني ايستيردى. پنجره دن آتامين سسى گلدى:

"گنده اگر او خوروزو لکه سالسون ائله بوگون رضايا دئيه جييم توتوب باشين كسه ها. او لكى من نه زحمتنن اكميشم". آتامين اوزو آغاجلارين آراسيندان گورسنميردى. قيرمىزى نين اوزونه باخديم:

"ائشيتدين داي، نه دئدى. دئير شلوع ائله سون پيخ پيخ ائلييه جك؛ ايندى قشخ اوشاقلار كيمي اوتور بوردا، يئروندن دبرمه گليم، بيلدون؟". اليمي بوغازينا آپارميشديم. بيليردى شوخلوقلاشيرام. آنام استيل كاساداكى شوربانى منه طرف اوزاداندا، اوزومه باخدى:

"خوروزو لکه بوشلاييب گلدين هه؟"

"يوخ"

"به هاردا؟"

"اوتوروب اوردا، گودور ناهارين آپارام" دئديگيمده باشين اگيب باخدى:

"سندن گوزوم سو ايچمير؛ يئكه لنده ائله قيريق چور كچيدن، آشپازدان زاددان همين اولارسان بالا".

اليمده شوربانى گورجك آياغا دوردو. قويروقدان آجيغيم گليردى. اتى من يئيرديم قويروغو او. چورگى دوغراياندا بير تيكه منيم ايدى بير تيكه اونون. يئكه تيكه نى اوداندا همه شه بوينونو اگيردى، گولمگيم گليردى. چينه دانينا اليمي ووردوم. توپ كيمي شيشميشدى. توكسوز يئريندن قيرمىزى دامارلارى گورسنيردى. بوغازيندان بير جور ياواش سس چيخدى. بيليرديم تشكور ائله يير. البته من تشكور ائلييه جكدىم؛ چوروك نادردين انتقاميمي آنجاق او آلايلميشدى. اليمي توكلى نين آراسيندا گزديرديم.

دالداڭ كۆلگە دوشدۇ. "موندارچى" دۇنوب باخماق لازىم دىيىلدى. فقط رىزا ايدى منە علتسىز سۇيوش وئره بىلىردى.

"او الوو بىت- بىرەلى جوجى يە ووروب يومامىشداڭ ناھار يىيىرسن ھە؟"

"بىت-بىرەلى اولسايدى جوجەنىڭ اتىنى ائىلم چوخ اىستەمزدىن. "اوزومو اونا دوغرو دۇندرنە گونشىن تىد ايشىغى گۆزلىرىمى قاماشدىردى.

"دىل دىمە. من جوجەنى يويولوب پىشىندىن سورا يىيىرم. اوندا مىكروبولارى زادى اۆلور. سىن كىمى موندارچى دىيىلم."

"اوندا جوجەنىڭ اۆزۈ دە اۆلۈب."

"جرە اۆلۈب جەنمە اۆلۈب."

جواب وئرمەدىم. تزدەن اوزومە باخدى:

"شوربانى جوجى يە كاسانىڭ اىچىندە وئردون يا يئردە؟"

"يئردە وئرمىش اىنانمىسان باخ ردى دە قالير. "تورپاغىن اوستوندىكى خىردا داشلارنىڭ اوستونە ياخىلان ياغ، گونون آلتىندا ايشىلدايىردى. بارماغىمى ايشىلدايان خىردا داشا طرف اوزاتدىم.

"بە كاسادا نىيە وئرمەدىن؟"

"اوندا سىز كاسادان اىيرەنردىز. سىزە گۆرە دە اولمالى اولسا، من او ايشى گۆرمەرم."

"نىيە بە سن اۆزون اىيرەنمىرسن؟"

"ھەر جوجەدىن دە اىيرىسىم قىرمىزىدان اىيرىمەرم" دىدىم. "قىرمىزى منىم جىققىلى قارداشىمدى آدم جىققىلى قارداشىندان اىيرىمىز كى." "آز قالمىشدى بونو دا دىم.

"بە قاباق نىيە بى سى كاسادا وئرمىشدىن؟"

"اوندا بىلمىردىم سىز قىرمىزىدان اىيرىرسىز. او بىر سىردىن سونرا ھىچ واخت وئرمەمىش."

"ھاردان بىلىم دوز دىيىرسن يا يوخ؟" گۆزلىرى استىل كاسانىڭ اىچىنە زىللىنىشىدى، بىلىردىم نە آختارىر. اىچىندە بىر آز نوخود، بىر بالاجا دا يئرا لما قاليردى.

"كاسانىڭ اىچىنە باخابىلسن، اگر بىر نىشانە گۆرسن دوز دىيىرسن."

"تابت ائلەسم دوز دىيىرم نە قايراسان؟"

"آخى دوز دىيىرسن."

"به كاسانى نىيە اوزاقلاشدىردىن؟" سوسدوم. جوابىمى اۋزو بىلىردى. سۈزونون آردىنى توتدو:
 "سن بىلىرسن بو خوروزنان نه قدر بىزىم ائوہ ضربه ووروبسان؟ بو خوروزون هر گون يئىدىگى ور-
 وسايلين پولون جمعلسن، بىلىرسن نئچە يە چىخار."
 "من اۋز پايىمدان وئىرىم."

"سن اۋز پايىندان وئىرسن ولى اۋزون آج قالىرسان؛ عوضىندە يىخچالى آچىب الووہ گلىنى آغزووا
 تپىرسن. يانى بو موندار خوروز، ستون آغزونان بىزىم پايىمىزى يئىير." قىزمىزى بۇيرومدە گۈزلىرىنى
 يوموب آرخاينلىقلا ياتمىشىدى. سئوينىردىم كى دىلىمىزدن باش تاپمىر. "ياواش دانىش گۇرموسن
 ياتىپ؟" دئىە جواب وئىركىدەم اوتانماسايدىم. دئىينىمگى نىن دالىسىن توتدو:
 "خالق بىر تىكە چۆرك تاپايلىمىر، بوردا بىزىم خوروزوموز قوزو اتى يئىير. سن بىلىرسن بو پول نه
 زحمتنن اله گلير؟"

"قىزمىزىم ات يئىمىر قويروق يئىير. سنىن دە قويروقدان آجىغىن گلير. پولو دا آغام قازانىر." دئىك
 وئىدىگىم جوابدان پئشمان اولدوم.

"دئىە سن آغزوون شمارهسىندە دانىشمىرسان هە؟ پولو كى هدرە وئىرسن؛ قاب- قاشىغى نىيە بو
 موندارين آغزىنا سورتورسن؟ اگر مريض اولساق سرطان توتساق كىمىن حسابىنادى؟ گئنه ددەمىز
 خرجىن وئىرەك هە؟ اوندا گرک داوا- درمان پولونا بو ائوى دە ساتا؛ نىيە؟ چونكو بىر موندار خوروز
 وار ايمىش بىر دە ايكي قارىش بويو اولمايان دىلى اوزون گئدە، كى گۇيلو اىستىردى بو موندار
 خوروزا قوناقلىق وئىرە. ددۋون پولو اولسايدى منى ائولندىردى؛ منىم ائولنمك واختىمدى ولى بئىم-
 بئىكار آراقلىقدا دولانىرام؛ جىب پولوم دا يوخدو؛ باشا دوشورسن يا يوخ؟"

سسى داها دا اوچالمىشىدى. بىلىردىم آخىردا بىرچە بۇرا چكەك. اولجە ائولنمك سونرا او ماجرا، بىر
 آز سونرا دا حتما تەھدىد ايلە نامەنى اىستەيەك. اۋزومە سۇز وئىمىش نامەنى وئىرمەيم. او گوندن
 برى زئىزمىدە آلما جىبەلرى نىن آلتىندا گىزلىتدىم. اليم تىترەيە - تىترەيە بوش جىبەلرى قووزايىب
 لاپ آلت جىبەلرىن آلتىنا قويدوم؛ سونرادا اۋزومو بىلمەملىگە ووروب افشىن گىل ايلە توپ اويناىماق
 باھانەسى ايلە كوچەيە چىخدىم. اويناىماق باھانە ايدى. فىكرىمىن ھامىسى زئىزمىدن گلن او سسە
 قالمىشىدى. ائىلەبىل بوش بىر قازانىن اىچىنە دامجى-دامجى سو تۇكوردون. آردىنجا دا ايلدىرىم
 سسىنە اوخشار بوغوق بىر سس گليردى. كنجكاو اولموشدوم. ياواش- ياواش زئىزمى نىن گىرەجگىنە
 ياخىنلاشدىم. يىلەلردن آشاغى ائىدىم. جىبەلردن لاققىلداما سسى گليردى. اوست جىبەلردن بىر
 ايكىسى يئىرە دوشدو. بىر قىز سسى گلىدى: "ياواش، ياواش نامرد" دالىسىجان دا بوغوق ايلدىرىم
 سسى. آددىملارىمى داها دا ياواشلاشدىم. گىرەجكە دوردوم. تلىسى آراقلىق گۇزومون بىرىنى

ایچری سوخدوم. گوزلریمه اینانابیلیمیردیم. هؤولومدن پیلهلردن آپبانیب یوخاری چیخدیم. اوتاغا گیریپ قاپینی قیفیللادیم. یورغانین آلتیندا اوزومو باسدیردیم. بیر روبع سونرا ایدی، قاپی نین دستگیرهسی بورولدو:

"آج قاپینی یاشار، منم آج." دئدی. اوزومو یوخولوغا ووردوم. مطمئن ایدیم زئرزمی نین پیلهلریندن چیخاندا آیقلاریمین سسینی ائشیتیمیشدی.

"آج یاشار منم رضا." سسی مهربان اولموشدو. قورخا-قورخا دوروب آچدیم.

"به نییه آغلابیسان یاشار؟ نه اولوب کی؟"

"هئج زاد خوروزوم مریض اولوب" دئینده اوزوم ده بیلیمیردیم بو جوابی هاردان چیخارتدیم.

"بونون آغلاماگی یوخدو کی، منیم بیر دامپزشک دوستوم وار؛ صاباح آپاراریق بیر ایگنه وورار جورلانا؛ بؤیوک قارداش به هاچان کارا گلر؟ هله من ده دئدیم بلکه کوچده زاددا اوشاقلار سنی دؤیوبلر؛ ایستیردیم گئدم هامیسی نین قولاغین کسم ای..."

سوسدوم. تزه دن سسه گلدی.

"اگر بیر آیری موشکول زاد اولسا دئ ها منه." دلیم آچیلیمیردی.

"یاخجی من گئدیم اوست باشیمی چیرپیم؛ آشاغیدا جعبه لری جورلایاندا توز تورپاق اولدو" دئییب اوتقدان چیخدی. حیط قاپیسی نین اوجادان سسی گلنده بیلدیم کی، ائودن ائشیکه چیخدی. قاجیب زئرزمی یه گیردیم. نامه نی جعبه لرین دوشدویو یئردن تاپدیم. آغ کاغیذین اوستونده ایکی باشماق ایزی قالمیشدی. پاکاتینی آچدیم. زاغ - زاغ اسیردیم. الیمین تیتهمه سی، کاغیذی خیشیلدایردی. نامه نی کامیل اوخویابیلیمه دیم، ولی آخیر سطر ی قیرمیزی خودکارلا یازیلیمیشدی. "تا عید باید به طور رسمی ازدواج کنیم. عاشق با وفایت رضا". ازدواج کلمه سی یئکه یازیلیمیشدی. بؤیرونده اوچ- دؤرد دنه قیرمیزی اولدوز علامتی وار ایدی.

صباحیسی گون، مدرسه میزین قاباغینی کسدیرمیشدی. قاپیدان چیخجاق منه طرف گلدی:

"گلمیشم گئدک دامپزشکه."

"یوخ" دئدیم. "خوروزوم جورلانیب."

«به نه تئز، ائله بی گونده مریضده اولدو؛ جورلاندی دا؟»

"هه بیر گونده مریض ده اولدو جورلاندی دا." بیلیردی یالان دئییرم.

"هله اولسون؛ ياخجى يادىما دوشدو؛ ياشار سن زئرميده كاغيدان زاددان بى شئى تاپماييسان تزه ليكده؟"

"نه كاغيدى" دئديگيمده ككه له مگه دوشدو:

"هئچ دوستلار يمدان بىرى نين ايدى."

"هانكى دوستون؟" دئديگيمده عصبانى اولدو. بيليردى دوستلارى نين هاميسىنى تانيرام.

"منى سؤال جوابا چكمه؛ فقط بير كلمه، گؤروبسن يا يوخ؟" آددىملار ينى تىندلشديردى.

"يوخ" دئديم.

"مطمئنسن؟" دئيركن گؤزومه باخدى.

"هه" دئديم.

"مطمئنسن كى مطمئنسن؟"

"هه".

"مسئله سى يوخدو."

اليمى الينده سيخا - سيخا يئريبيردى. دالى قالماساق اوچون سرعتله آددىملامالى ايديم.

قىرمىزىم هله بؤيرومده آرخايينليقلا ياتميشدى. هر دن رضائين سسى او جالديقجا گؤزونو آچيب

سونرا يوموردو. معلوم ايدى سؤزوموزدن بير كلمه ده باشا دوشمور. رضايا دئديم كى "اگر بوندان

بئله بئچه مه شوربا وئرمه سم موشكولون حل اولار؟" گؤزومون ايچينه باخدى:

"ؤزووو او يولا وورما."

"هانكى يولا؟"

"بيليرسن اونو نه قدر چوخ ايستيرم" سؤال ينى بير دن بيره سوروشدو. بيليرديم؛ منظورو زئرميده

"ياواش" دئيه چيغيران آغ قيز ايدى. مجبور ايديم سوروشام "كىمى؟"

"منى سارىما؛ ضررووه دى" دئينده گؤزومو آلنينا زيلله ميشديم. آلنندا كى قيريشيقلارى ساييرديم.

"ئئينك؛ سؤزومو آيرى جور دئيرم. عاغلووو ييغ باشووا. بعضى شئيلرى سن چوخ ايستيرسن؛ بعضى

شئيلرى ده من، ولى من حاضيرم او چوخ ايسته ديگيم شئيلرين يولوندا مين دنه بئله خوروزلارى

قوربان کسم. " اشاره بارماغینی قیرمیزی نین باشینا یاخینلاشدیردی. قیرمیزی گۆزونو آچدی، آنجاق دای یوممادی. ائله بیل بو دؤنه سۆزوموزدن باش تاپدی.

"اگر ایستیرسن بو موندار خوروزون دیری قالا، او نامه نی گتیر وئر منه. بیلدون یا بیلمه دون؟"
"نامه منده دئییل."

"اگر سنده دئییل اوندا هاردان بیلیرسن کی هانکی نامه دن دانیشیرام؟" سوسمالی ایدیم. بونو چوخ یاخجی بیلیردیم؛ یانی جوابیم دا یوخ ایدی.

بو بئچه نی مختلف یوللارینان آرادان آپارا بیلرم. مثلا سن مدرسه ده اولاندا سیچان داواسینی شوربا سویونا باتیریپ قاباغینا آتام. بیلیرسن کی لام - لام اودار. مطمئنم او قدر شوربا یئییب کی، ایسینی نچه متیردن بیلیر. ولی حئیفدی راحت ایکی کیلو اتی اولار. ایسته میرم آغاما ضرر وورام. سن اولمایاندا باشین کسب قویارام پیله نین اوستونه؛ اوندا نهم مجبور اولاجاق شورباسین پیشیره. سن ده مجبور اولارسان یا اتین یئیه سن یا دا آج قالاسان. "سۆزونه آرا وئردی. اوجادان گولوب اوزومه باخاندان سونرا سۆزونون دالیسینی توتدو:

"جوجه نین باشی کسینده بیلیرسن نه جور اولور؟ پیچاغین ایتی یئری بوغازینا دگمیه نجن جوجه هله بیلیمیر نه اتفاق قراردی دوشه؟ پیچاغی سورتله یینده اولده هولقومو کسلییر؛ سورا گندیر درینه، بوغازین سومویونه چاتاندا، خیرچیلدما سسی گلیر؛ قان فیشقیریر؛ اوندا یازیق جوجه بیلیر هر شئی قوتاریب؛ چوبالماق ایستینده آیقلاری نین اوستونده کی آیغیمنان محکم فیشار وئیرم. لاپ آخیردا بوینونون دریسین ده قوپاردیب باشینی بیر طرفه، بدنینی ده بیر طرفه بوراخیرام. دیمدیگی ایکی اوچ دفعه آچیلیب یومولور. ولی بدنی بوش یئره او قدر چالیقلا ییر کی، آخیردا یورولور اوزانیر. بیر سری بیر خوروزون باشین کسیردیم باشسیز بدنی قان آخا - آخا دوروب قاچدی. اوزومون ده رحیم گلدی. اون دیقایاجان چالیقلا دی. احتمالا سنونکی ده اولاردان اولاجاق. البته سنون بئچه وی خاص مراسیمده کسه جییم. آداخلی لیق گئجه مده قوناقلیق وئرند، سئوگیلیم طبیعی اتدن چوخ خوشو گلیر."

سئوگیلیسی نین اوزونون بدنی غیر طبیعی ایدی. زئرمیدن بویلاناندا، دالی منه طرف ایدی. عؤمرومده او قدر آغ بدن گؤرمه میشدیم. نقاشی دفتریمین بوتون صفحه لریندن ده آغ ایدی. الیمده قارا ماژیک اولسایدی بدنی نین هر یئرین قاپ قارا ائلردیم. دوروب کوچه یه قاچدیم. قیرمیزیم دا باشینی قووزاییب آرخامجا قاچدی. کوچه ایستی ایدی. هئج کس یوخ ایدی. باشیم اوستونده گونشه باخدیم. گؤز لیریم دولدو. گؤز لیریمی یومدوم.

صباح صبحانه یئمهدیم. انام دئدی "ئینک چورک پنیری قویورام مدرسه ده یئیرسن." قاچیب لولون تاختا قاپیسینی آچدیم. چوخدان ایدی منی گودوردو. وورنوخماسیندان بیلدیم. قاباغینا ایکی

اووچ چوروك نادرىن پولو ايله آلدىغىم بوغدادان توكدوم. اليمى باشىنا چكىب حىط قاپىسىنا قاچدىم. دۇنوب نامدان دا قىرمىزىمدان دا خداحافظلىشىدىم.

آنام دىيىردى "مال قويونلار، تويوق - جوجه لىرىن باشلارى كسىلنە آغرى چكىمىرلر."

"اينانمىرام بونا" دىدىم. "امكانى يوخدو كى، اگر آغرى چكىمەسەلر اوندا اولارى ووراندا قىشقىرىب قاچمازلار كى. بىر دنە جوجه يە بالاچا تىپىك وورسان قوققولىدايىب قاچار؛ ماللار ماعىلدايار؛ قويونلار بىلەلەر. يانى دىيىرلر؛ وورما آغرىيىر." اوزومە باخىب گولدى. "منەدە بۇيوك بابام بئله دىمىشىدى ولى من، سنىن كىمى فىكىرلىشمەمىشىدىم." الينى بوينو ما سارىب سۇزونون دالىسىن توتدو:

"هله نه اولوب كى بئله سۇاللار سوروشوسان؟ اولمايا اۇز خوروزوندىن قورخوسان؟" گۇزونه باخىب "هه" دىدىم.

"گئنه رضا بى سۇز دىيىب؟" دىيە سوروشدوغوندا جوابىم عىنى ايدى: "هه".

"رضا غلط ائله يىب. هله واختى دىيىل." "

سوروشمايدىم، سوروشا بىلمەيدىم هاچاندى واختى؟

مدرسەدە معلمىمىز دىدى، بوجور شىلەرە چوخ فىكر وئرمەيم "بولار آلاھىن حكمتى دىر" دىيە.

"يانى سىزىن نظرىزە آغرى چكىرلر يا يوخ؟" دىيە سوروشدوم.

"من بىر يئردە اوخوموشام بعضى فىلسوفلار دىيىرلر آغرى چكىمىرلر."

"فىلسوفلار آغا؟"

"فىلسوفلار او اداملار دىلار كى هر شىيىن اوستوندى چوخ فىكىرلىشىرلر."

"نە جور بو نتيجه يە چاتىبلار آغا؟"

"بعضىلر دىيىر حيوانلارىن روحو يوخدو."

"قبول ائله مىرم" دىدىم. "اگر فىلسوفلارىن بى قىرمىزى خوروزو اولسا، بىرى گلىب اونا داش وورسا خوروز سس سالىب قاچاقاق؛ چونكى خطر حيس ائله يىب، چونكى آغرى چكىب؛ داشىندا يئرى گۇيە رىجك. عىنى بىزىم بدنمىز كىمى آغا".

ياخىنلاشىب الينى باشىمدا گزىردى. اوزومە گولومسە يىب دىدى:

"بىزىم بدنمىزىن پروتئىنى بىلىرسن كى اتدن تامين اولور."

"يانى مجبوروق اتلرين يئيىك."

"يانى بئله يارانميشيق. البته سن قيرمىزى خوروزونكوندان يئمه يه بيلرسن ده" دئديگينده؛ هامى بيردن گولوشدو.

"آللاه ائلميه بيلمزدى بىزى جور يارادا؟"

"هامىمىز اؤله جيىك. حيوانلار بير جور اؤلور؛ انسانلار آيرى جور؛ فقط اؤلومون نوعو فرق ائله يير." دئيركن گؤزومون ايچينه زيلله ميشدى گؤزلىرين.

"آخى فرق ائله يير؛ انسانلار يوز ايل، هشتاد ايل عؤمر ائله ييرلر؛ حيوانلار بىر-ايكى ايل ده فرصت وئرميرىك. منىم قيرمىزىم دوققوز ايليقدىر آغا."

"انسان دا وار بىر ايل، بىر آي دا عمر ائله مير. قالىب قيسمتينه، بيرىنجى و ايكىنجى دونيا ساواشىندا بيليرسن نئچه ميليون ادام اؤلوب؟"

بيلمىردىم؛ ايسته ميردىم بيلم. قرار دئيلدى دونيا ساواشىندا اؤلن انسانلارين سايسىنا گؤره، قويام قيرمىزىم باشى كسيليب گئده؛ او قىزىن آغ آيپاق بدننى ايچينده محو اولوب ايته.

يولدا تصميمىمى توتدوم. ائوه يئتيشجك همىن آشپازخانايا گئتدىم. آنام گيل اوتاقدايديلار. يئكه پىچاغى گؤتورسه يدىم؛ شك ائلرديلر. ميوه كاردى ايله امتحان ائلميه جكدىم. اوتاغىمىن قاپىسىنى قىفيللادىم. كىتاب دفتلىرىم تۇر- تۇكوك اوتاغىن اورتاسىنا داغىلميشدى. رضانىن ايشى ايدى. بيليردىم آخىردا گليب بورالارى دا آختاراجاق. كىتابلارنى اوستونده اوزانىب كاردى بوغازىما آپاردىم. اوجونو خىرتدگيمه سورتدوم. اللرىم تىترىردى. بىر آز فشار وئردىم. آغرىنى بىر هونونون سانجماسى كىمى بوغازىمدا حىس ائله دىم. فشارى چوخالتدىم. درين بىر گؤيىلتي بدنيمىن هر يئرینه برق كىمى سىزدى. خىرچىلداما سسىنى دويموردوم. هله؛ فشارى داها دا چوخالتدىم. قىشقىرماساق اوچون زورلا ساخلاشدىردىم اؤزومو؛ ديشلىرىمى سىخدىم؛ هله حلقومومو كسمه ميش، آغرىدان آز قاليردى آغلايام. كاردى اوزاقلاشدىردىم. اوجونداكى قيرمىزى قانىما باخدىم. ايلك دامجىسىنىن بوغازىمدان آشاغى آخديغىنى حىس ائله دىم؛ قورخدوم. نقاشى دفتلىمدن بىر صفحه جىرىب قانىن اوستونه توتدوم. اوزانىب آغ آيپاق سقغه باخدىم. باشى كسيلن هر حيوان اؤلمه ميشدن بو آغرىنىن يوز قاتىنى دوپور. اؤلجه كىچىك سانجى، سونرا آغرى چوخالير، چاليقلاى، آخىردا اؤلور. اؤلوم، دادىنا يئتيشير. ولى رضا دئىيردى

اون دىققە چىكىدى جانى چىخا. دىئىرىدى باشسىز بدن دوروب قاچدى. بدن بىر طرفدە جان وئىرىدى؛ باش بىر طرفدە.

بوغازىمىن قانى قوروموشدو. قانلى كاغىزدى گۇتوردوم، آبرى صفحە جىردىم. توپورجىكلە يىرىنى تىمىزلەيندىن سونرا دوروب زىرمى يە قاچدىم. جىبەلرى بىر- بىر گۇتوروب يىرە قويدوم. لاپ آلت جىبەنەن آلتىنداكى نامەنى گۇتوروب كۇيىنگىمىن آلتىندا، قارنىما قويدوم. بىلىردىم رضا بو موقىلەر هاردا اولور. كوچەدە تىر برقىن يانىندا سىگار چىكىردى. اىلك دۇنە ايدى سىگارنى مىندىن گىزلىتمىردى. نامەنى اونا طرف اوزاتدىغىمدا اينانلىماز قىافە ايله اوزومە باخدى:

"آفرىن ايندى اولدون قشچ اوشاق، باخ؛ گئدە بە بونو اولدىن گتيرەيدىن داپنان." اول پاكاتى جىرىلمىش نامە يە سونرا گۇزومون ايچىنە زىللەدى گۇزلىرىنى:

"نامەنى اوخويوبسان هە؟" عىبانى ايدى.

"هە" دىدىم. قاشلارى دويونلندى.

"بوغازووا نە اولوب سئون؟"

"يىخىلمىشام" دىدىم. "گئنه خوروزومون باشىن كسە جىكسن؟"

باشىنى بوغازىمىن كسىلمىش يىرىنە ياخىنلاشدىرىپ باخماق ايستەدى. اليمى اوستونە توتدوم:

"كىمىن ساواشىبسان؟" دىركن بوغازىمدايدى گۇزلىرى.

"مدرسەدە يىخىلدىم. گئنه خوروزومو اولدوره جىكسن؟"

"نە جور اولدو يىخىلدىن فقط بوغازىن كسىلدى؟"

"بىلمىم.

"نامە يە گۇرە، بىرىنە بى سۇز دئمە يىبىسن كى؟"

"يوخ دئمەمىشم."

"سنىن خوروزونان هەلىك ايشىم يوخ."

"هاچان اولاجاق؟"

الينى چىگنىمە قويدو:

"منظوروم بودو كى، من هله سربازچىلىغا گئده جگم. ايكي ايل سربازچىلىغيم چكه-جك. اوندان سورا ايش داليندا اولاجييام، بلكه تاپديم؛ بلكه تاپماديم، آده كيىمدى بو وضعيته منه قيز وئره؟ اونا جان سنين خوروزون دا قوجاليب اولوب." سيگاريندان بير پوك ووروب اوزومه پوفلهدى. "دئمه دىن بوغازووا نه اولوب؟"

"اوندا خوروزومنان ايشين اولمىيا جاق؟"

"يوخ هله ليك اولمايا جاق." نامەنى جىبىنه قويوب سيگارين كۆتويونو آرخين سويونا آتدى. سو كۆتويو چىرپا-چىرپا اوزاقلاشدىردى.

سوروشماديم؛ هاچان اولاجاق، سوروشايلىمه ديم. ناھار واختى ايدى. ائو قاجمالي ايديم، بيليرديم قيرمىزيم آجىب ناھاريني گۆزلەبىر ■